

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 10/3 2021 s. 1027-1048, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

ÇOCUK EDEBİYATINDA GENEL ÇATIŞMA TÜRLERİ, ÇATIŞMA ÇÖZME YÖNTEMLERİ VE KUŞAK ÇATIŞMASI: UÇURTMAM BULUT ŞİMDİ VE GÖKYÜZÜNDE BALONLAR ÖRNEĞİ

Arzu ÇEVİK*

Merve MÜLDÜR**

Geliş Tarihi: Şubat, 2021

Kabul Tarihi: Haziran, 2021

Öz

Çatışma; insan davranışının bir gereği olarak görülen, iletişimin doğasında olan bir durumdur. Günlük hayatın bir parçası olan çatışma unsuru edebî metinlerin kurgulanmasının da bir gereğidir. Bu araştırmada çocuk edebiyatı ürünlerindeki çatışma türleri, alt çatışma birimleri, kahramanın konumu ve çatışma çözüm yöntemleri ile kuşak çatışması örnekleri incelenmiştir. Araştırmanın çalışma materyali olarak *Uçurtmam Bulut Şimdi* ve *Gökyüzünde Balonlar* adlı kitaplar amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmanın yöntemi temel araştırma deseni olarak tasarlanmıştır. Veriler doküman incelemesi yoluyla toplanmış, betimsel analiz ile analiz edilmiştir.

Araştırmada incelenen iki kitap, çatışma türleri açısından incelendiğinde kişinin kendiyile çatışmasının en çok başvurulan çatışma yöntemi olduğu görülmüştür. Kişinin kendiyile çatışmasında en çok kullanılan çatışma biriminin “kahramanın değer verdiği bir şey/biri için yaşadığı çaresizlik” olduğu tespit edilmiştir. En çok kullanılan diğer bir çatışma türü kişiler arası çatışmadır, bu çatışma türünde aile bireyleri ile çatışma türüne yer verildiği tespit edilmiştir. Kahramanın çatışmanın çözümünde ağırlıklı olarak etkin rol aldığı görülürken çatışmayı daha çok akil yürüterek çözdüğü belirlenmiştir. Kuşak çatışması açısından ise *Gökyüzünde Balonlar* adlı kitapta daha çok örneğin olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Çocuk edebiyatı, çatışma türleri, çatışma çözme yöntemleri, kuşak çatışması, Z kuşağı, 21. yüzyıl becerileri.

* Dr. Öğr. Üyesi; Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, arzucevik@outlook.com

** Dr. Öğr. Üyesi; Süleyman Demirel Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, mervemuldur@sdu.edu.tr

AN OVERVIEW OF CHILDREN'S LITERATURE FROM GENERAL TYPES OF CONFLICT, CONFLICT RESOLUTION METHODS AND CONFLICT OF GENERATIONS: UÇURTAM BULUT ŞİMDİ AND GÖKYÜZÜNDE BALONLAR SAMPLES

Abstract

Conflict is a condition inherent in communication, which is seen as a requirement of human behavior. The element of conflict, which is a part of daily life, is also a requirement of the fictionalization of literary texts. For this purpose, conflict types, sub-conflict types, the position of the hero, conflict resolution methods and generation conflict examples in children's literature were analyzed. The books named Uçurtmam Bulut Şimdi and Gökyüzünde Balonlar were determined by purposeful sampling method as the study material of the study. The method of the research was determined as the basic research design, the data were collected through document analysis, and analyzed with descriptive analysis.

When the two books examined in the study were examined in terms of types of conflict, it was seen that the conflict with one self was the most used conflict method. Another type of conflict that is most used is interpersonal conflict, it has been determined that conflict with family members is included in this type of conflict. While it is seen that the protagonist plays an active role in the resolution of the conflict, it has been determined that he solves the conflict by reasoning more. In terms of generation conflict, it is understood that there are more examples in the book called Gökyüzünde Balonlar.

Keywords: Children literature, types of conflict, conflict resolution methods, conflict of generations, generation Z, 21st century skills.

Giriş

İnsan doğası gereği, bir toplumun parçası olma ihtiyacı duyar. Bu, insanın yaşamını sürdürmesi için zaruri bir durumdur. Farklı özelliklere sahip insanların toplumda bir arada yaşaması birçok kolaylık sağlarken onlara bazı zorluklar da yaşatmıştır. Toplum, kendi temelinde bu zorlukları aşmak için ortak bir değer oluşturmayı çözüm olarak görmüştür. Toplum için değer, temelde farklılıklara sebep olan durumlarda uzlaşma yoluyla sağlanmaktadır. Oluşturulan ortak değerler toplumu ayakta tutan unsurlar hâlini almıştır. Aynı zamanda her toplumun kendine özgü değer sistemi oluşturması toplumlar arasında farkları doğurmuştur. Bu durum, toplumların kültür aktarımı çabasına girmelerine neden olmuştur. Özgül kalıp ve yargılar içerisinde şekillenen toplum, varlığını sürdürebilmek için, sahip olduğu kültürel sistemi kuşaktan kuşağa aktarmak zorunda kalmıştır (Coştu, 2009, s. 117). Her toplum oluşturduğu kültürel değerlerinin yaşamasını ister. Toplumun oluşturduğu insan hayatında kalmanın ve varlığını sürdürmenin mücadelesini verir (Yalçın, Sökmen ve Kulak, 2013). Çünkü çocukluk yok olmayacak toplumsal bir yapıdır (Kunduracı ve Avcı, 2020). Bu yapı ise toplumsal bir olgu olarak toplumun şekillenmesinde rol oynayacaktır. Bunu sağlamak için de toplum bütün öğeleri ile kültürel değerlerini yeni nesillere öğretmek için uğraş gösterir. Kültürün en önemli taşıyıcısı ise dildir (Göçer, 2012). Dil, kültürün temelini oluşturduğu için, söz veya yazıya dayalı her şey kültürün bir parçasıdır (Kaplan, 2002). Dil kültürün bir ögesidir ve toplumdan ayrı düşünülemez (İşeri, 2020). Aynı zamanda en önemli teminatıdır; çünkü toplumlar dilleri sayesinde kültürlerini daha somut şekilde iletebilirler.

Yazı insanın belleğidir (Özdemir, 2017). Toplumlar kalıcılığı sağlamak için yazının gücünden faydalanırlar. Toplumun edebiyatı, sanatı, felsefesi, tekniği ile bütün kültürü,

düşünceleri, töre ve gelenekleri dil ile bir bağlılık içindedir. Töre ve geleneklerin kuşaktan kuşağa aktarılması ancak bir bildirme ile olabilir. Bunu da ancak dil başarır (Akarsu, 1998, s. 88-89). Bir dil, kendisi ile oluşturulmuş edebî ürünler aracılığıyla görücüye çıkar (Göçer, 2012, s. 55). Edebî ürünlerin genel adı edebiyat ise; duygu, düşünce ve düşlerin yazılı ve sözlü olarak anlatımı şeklinde tanımlanır (Kıbrıs, 2002). Edebiyat bir toplumun aynası; toplumun duyusu, düşüncesi, hissiyatını yansıtan temel araçtır (Çelik, 2013). Stendhal’ın edebiyatı, “bir toplumun ana caddesine tutulmuş bir ayna”ya benzetmesi edebiyatın, toplumun yaşam biçimini, giyimini, eğlencesini hülasa kültürünü yansıtan önemli bir araç olduğunu göstermektedir (Göçer, 2012, s. 56). Bu bakımdan edebiyat aynı zamanda kültürün teminatıdır. Edebiyat, özellikle çocuk edebiyatı bu açıdan önemli bir amaca sahiptir.

Çocuk edebiyatı; duygu, düşünce ve düşlerin yazılı şekle dönüşmesini, toplumun aynası olma özelliğini çocuklara sunduğu ürünlerle sağlamaktadır. Böylece çocuğa özgü bir edebiyat alanı şekillenmektedir. Çocuk edebiyatı, erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır (Sever, 2010, s. 17). Çocuk edebiyatı çocuk ve edebiyat kavramlarının birleştiren bir alandır (Arıcı, 2016). Çünkü çocuk edebiyatı aracılığıyla dünyayı anlamlandırır (Sever, 2013). Bu süreçte çocuğun ilgisini çekecek, onun dünyasına uygun eserler hazırlamak çocuk edebiyatı ürünlerinin sorumluluğundadır. Ayrıca çocukların okudukları metinlerde kültürel, psikolojik, sosyolojik, bilişsel, sanatsal ve pedagojik unsurlar dikkate alınmalıdır (Bora ve Arslan, 2020). Çocuk edebiyatının çağdaş ile gelenekseli birleştirme zorunluluğu vardır. Çocuğa kültürünü öğretirken ve sevdiren çağın şartlarından kopmuş şekilde bunu yapmaması gerekir. Çocuğun dünyası etkiye çok açıktır ve çocuk, yenilikleri kolayca benimser. Toplumsal değişimlerin en büyük etkisi, dünyayı yeni öğrenmekte olan çocukta görülür. Her çağın kendine has özellikleri vardır. Fertlerin nasıl birbirinden ayrı bir duyma, düşünme ve hareket etme tarzları varsa nesillerin de kendine has, önceki ve sonraki nesillerinkine benzemeyen bir duyma, düşünme ve hareket etme tarzları vardır (Kaplan, 2001, s. 13). Bu da farklı çağlarda yaşayan nesillerin birbirileri ile çatışmalarına neden olmaktadır. Bu araştırmanın anahtar kelimelerini oluşturan kuşak, çatışma ve kuşak çatışması ayrı başlıklar hâlinde ele alınacaktır.

1.1. Kuşak

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük (URL 1) bir toplumbilim terimi olarak kuşak kavramını “Yaklaşık yirmi beş otuz yıllık yaş kümelerini oluşturan bireyler öbeği, göbek, nesil, batın, jenerasyon” şeklinde açıklamaktadır. Aynı dönemde yaşayan insanlar için ifade edilen bir terim olan kuşak ortak anlayış, değer ve olgulara maruz kalmayı ifade etmektedir. Kuşaklara dair sınıflama kuramları alanyazında yerini almaktadır. Kuşak teorisi yeni olmakla birlikte kuşak gerçeği oldukça eskidir (Ardıç ve Altun, 2017, s. 13). Kuşakların sınıflandırılması ihtiyacı, bireylerin üretim ve tüketim anlayışları, teknolojik koşulları, aile yapıları, çalışma koşulları ve tarzları, emeklilik süreleri, beslenmeleri, giyim tarzları, politika ve ekonomiye bakışları, sanat anlayışları ve iletişimleri üzerindeki farklılıklar ile birlikte ortaya çıkmıştır (Tekin, 2015, s. 42).

Artık herkesçe bilinen adıyla “X, Y, Z” kuşaklarını anlamak için kuşaklar arasındaki farklılığı kabul etmek gerekir. Bu kuşakların sınıflanmasında daha çok savaş ve kıtlık yıllarının, teknolojinin hız kazanmasının ve teknolojinin içine doğan bireylerin farklı mizaca sahip

olmasının etkili olduğu söylenebilir. 1940-1945 yılları arasında doğanlar, “Gelenekselciler Kuşağı”; 1945-1965 yılları arasında doğanlar, “Bebek Patlaması Kuşağı; 1965-1977 yılları arasında doğanlar X Kuşağı; 1977-1994 arasında doğanlar Y Kuşağı; 1994-2003 yılları arasında doğanlar Milenyum Kuşağı; 2003 ve sonrası doğumlular ise Z kuşağı kabul edilmektedir (Ardıç ve Altun, 2017).

Gelenekselci kuşak, genellikle savaş ve bunalım psikolojisinin etkisiyle; sadık, tutarlı, sade ve uyumlu bireylerdir. (Demirkaya, Akdemir, Karaman ve Atan, 2015; Kyles, 2005). Bebek Patlaması Kuşağı, Doğu-Batı zıtlaşması içine doğmuş, büyümüş ve 68 kuşağını yaratmış kuşaktır (Adıgüzel, Batur ve Ekşili, 2014; Kupperschmidt, 2000, s. 69; Senbir, 2004, s. 23-24; Akt: Ardıç ve Altun, 2017).

X Kuşağı, 1960-1980 yılları arasında dünyaya gelmiş bireyleri kapsamaktadır. Bu kuşağın belirgin özellikleri arasında; özgür ruhlu, özgüvenli, sorgulayıcı, çalışma ve özel hayat arasındaki dengeyi sağlayan bir yapıya sahip olmaları bulunmaktadır (Bayramoğlu, 2018: 16).

1981-2000 yılları arasında doğmuş olan Y kuşağına, “Milenyum Kuşağı”, “İndigolar”, “Patlama Kopyası”, “www Kuşağı”, “Dijital Kuşak” gibi birden fazla isim verilmiştir (Demirkaya vd., 2015, s. 189). Yaratıcı bir kuşak olan Y kuşağı; özgürlüğüne düşkün, teknolojik, var olan ekonomik güçlerini kullanarak hayatı yaşamayı hedefleyen ve hayattan zevk almak konusunda kararlı davranan bir kuşaktır (Metin ve Kızıldağ, 2017, s. 344). Y Kuşağı, öncekilerin edindiği ekonomik tecrübelerden bir çıkarım edinmişçesine, var olan maddi imkânlarla hayatı yaşamayı hedef edinmiştir. Herhangi bir şeyi kolayca kabul etmeyen, soru soran, merak eden, araştıran ve mantık bulana kadar bu aşamaları tekrarlayan kuşaktır (Adıgüzel vd., 2014, s. 174).

2000 yılı sonrası doğanlar Z kuşağı şeklinde adını almıştır. Bu kuşağın dikkat çeken özelliği ise teknolojinin içine doğup bu hızı kanıksayarak büyümüş olmalarından kaynaklanmaktadır. İletişimlerini daha çok teknolojik mecralar aracılığı ile kurmayı tercih etmektedirler (Mücevher ve Erdem, 2018, s. 64). Z kuşağı bilgiye ulaşma açısından diğer kuşaklardan çok daha hızlıdır. Ayrıca Z kuşağının aileleri teknolojiyle tanışık olsalar da evlatlarının hızına yetişme noktasında bocalamaktadır (Ünal, 2017, s. 22). Z kuşağına mensup bireyler için kalite, önemli bir değerdir. Yeni şeyler ortaya çıkartmaktan keyif alırlar. İlgi odaklarında, keşfetmedikleri yeni şeyleri keşfetmek yer almaktadır. Hayatı anlık yaşarlar. Çok yönlü, analitik düşünme yeteneğine sahiptirler. Diğer kuşaklara nazaran, daha bireyselci bir yaklaşım tarzı sergilemektedirler (Aşık, 2019, s. 2600).

1.2. Çatışma

Çatışma, yaşanan anlaşmazlıktan kaynaklı olarak tartışma ya da kavga etme durumudur. Çatışma, karşılıklı anlaşılmayan amaçların yarışmasından meydana gelen kasıtlı durum; kaynaklar, güç, statü inançlar, çıkarlar ve diğer isteklere sahip olma çekişmesi; en az iki taraf arasında; değer, fikir, inanç, ilgi, algı, kültürel faktörler, sosyal roller, ihtiyaçlar, iletişim becerileri yönünden farklılıklar olduğu durumlarda yaşanabilen, gerilim, engellenme, rekabet, değişiklik ve müdahaleler sonucunda yaşanan durum olarak tanımlanmaktadır (Karip, 2000; Kavalcı, 2001; Melanlıoğlu, 2020; Nutku, 1998; Oğuzkan, 1974).

Toplumsal bir varlık olan insanın diğer bireylerle etkileşime girdiği süreç içerisinde uzlaşma ve çatışma ile karşılaşması doğaldır. Çünkü insanlar bir arada yaşadıklarında ne kadar iyi

niyetli ve anlayışlı olursa olsunlar aralarında sürtüşmelerin, çatışmaların çıkması kaçınılmazdır (Cüceloğlu, 1991). İnsan yaşamını konu olan edebiyatta da çatışmadan yoksun bir kurgu düşünülemez.

1.2.1. Edebiyatta Çatışma

Okumak, metnin değişik anlamlarını yavaş yavaş oluşturmaktır (Eziler-Kıran ve Kıran, 2003). Anlam oluşturma sürecinde yazarın kodladığı her şey okur tarafından anlamlandırılmaktadır. Her metin tür ve yapısında kendisine özgü bir anlamlandırma süreci bulunmaktadır. Olaya dayalı türlerde ise bu durum genellikle kahraman üzerinden gerçekleşmektedir. Olaya dayalı metinlerde (hikâye, roman vb.) dört temel unsur bulunmaktadır (Akbayır, 2013; Aktaş ve Gündüz, 2002; Temizkan, 2014). Bir romanda veya hikâyede kahraman ne olursa olsun anlatılanın simgeleştirilmiş insan yaşamı olduğunu ve gerçek insanla da özdeş olmadığını belirtir. Kurgusal metinlerdeki kişiler de kurgusaldır. Karakterlerin belli bir amaca yönelik kurgulanması okurda merak uyandıran, çatışmalar yaratan durumların oluşturulması ile ilgi çekici hâle gelir (Sever, 2010). Çatışma, romandaki konunun sürükleyici olmasını okuru metinde tutmasını sağlar ve oluşturulan gerilim ile merak duygusu perçinlenir (Russell, 2009, s. 49; Özdemir, 2002, s. 114; Sever, 2010).

Çatışma sınıflaması başkahramanın kendisiyle çatışması, başkalarıyla çatışması, doğayla çatışması ve toplumla çatışması olarak dört başlık altında da ele alınabilir (Moran, 1997, s. 75; Özdemir, 2017; Russell, 2009, s. 49; Sever, 2010, s. 128). Çatışma türleri ve alt çatışma birimleri Tablo 1’de verilmiştir. (Karagöz, 2014, s. 36).

Tablo 1: Çatışma Türleri Alt Çatışma Türleri

Çatışma Türleri	Alt Çatışma Birimleri
Kişinin kendisiyle olan çatışması	1. Bir gizemi çözme/ gerçeği ortaya çıkarma çabası 2. Bir hayali/ isteği gerçekleştirme çabası 3. Duygularının çatışması 4. Değer verdiği bir şey / biri için yaşadığı çaresizlik
Kişiler arası çatışma	1. Anne - babayla çatışma 2. Arkadaşıyla çatışma 3. Yabancı biriyle çatışma 4. Kötü kişi veya kişiler ile çatışma
Kişinin doğa ile çatışması	1. Doğal çevre ile çatışma 2. Bir hayvanla çatışma 3. Doğa felaketiyle çatışma 4. Eve dönme çabası 5. Tehlikeyi engelleme/ tehlikeden korunma çabası 6. Doğayı koruma çabası
Kişi-toplum çatışması	1. Başka bir toplumla çatışma 2. Yetkili kurumlarla çatışma 3. Töre ile çatışma 4. Yasalarla çatışma

Çocuklar erken çocukluk döneminde kararlarını oluştururken gözlemlerden ve mantıksal sonuç çıkarmalardan daha çok yararlanırlar ve doğrudan yaşadıkları deneyimlere ise daha az bağımlıdırlar. Çocuklara yönelik yazılan eserlerde çocuk eserin başkahramanıyla özdeşim kurar. Bu nedenle eserde başkahramanın yaşadığı çatışmalar çocuğun anlamlandırabileceği düzeyde olmalıdır. Ayrıca başkahraman çatışmayı hemen çözememeli, biraz düşünerek, akıl yürüterek ve çabalayarak çözebilmelidir (Karagöz, 2014; Yavuzer, 2012). Bu sebeple çocuk kitaplarında yer alan çatışmanın dengeli olması gerekir. Çocuk kitaplarında çatışma süresince çocuk okur duygusal denge kurmalıdır (Karagöz, 2014; Lukens, 2003, s. 123;

Sever, 2010, s. 138, 139). Sever (2007), çatışmanın olağanüstü bir güç tarafından ya da rastlantılar sonucu çözüme kavuşturulmasının uygun olmadığını ifade etmektedir. Çatışmalara dair bulunan çözümde karakterler farklı yollar seçer ve bu yol onu kişiliğini ortaya koyar (Aktaran: Melanlıoğlu, 2020). Çatışmaya dair çözüm tasnifi ise şu şekildedir (Karagöz, 2014):

Tablo 2: Karakterin Çatışma Çözme Yöntemi

Karakterin Çatışmadaki Yeri	Karakterin Çatışmayı Çözme Yöntemi
Etkin	1. Akıl yürüterek 2. Sezgileriyle 3. Yardım alarak 4. Cesaretiyle 5. Yeteneğiyle 6. İş birliğiyle 7. Çabalayarak
Edilgin	1. Olağanüstü güçlerle ve rastlantıyla 2. Çatışmayı başkasının çözmesiyle 3. Kendisinden istenileni kabul ederek 4. Kaçarak 5. Şiddeti önceleyerek

Belirtilen kuramsal çerçeve doğrultusunda bu araştırmanın amacı; belirlenen iki çocuk edebiyatı eserindeki başkahramanın yaşadığı çatışma türleri ve alt çatışma birimlerini, başkahramanın çatışmadaki yeri ve çatışmayı çözme yöntemlerini ve kuşak çatışmalarını incelemektir. Alanyazın incelendiğinde araştırmanın konusuyla ilgili olarak benzer çalışmalara rastlanmıştır. Örneğin İnce-Samur ve Arıkan (2018) çocuk kitaplarında karakterlerin çatışma unsurlarını mizahi yönüyle ele almışlardır. Melanlıoğlu (2020) çalışmasında mülteci kahramanların çatışma unsurlarını ele almıştır. Büyükkışık ve Yazıcı-Okuyan (2020) ise bir yazara ait on çocuk kitabındaki karakter çatışma ve çözüm yöntemlerini ele almışlardır. Bu çalışmada pek çok çatışma türünün yer alabileceği, içerisinde birden fazla hikâyeyi barındıran hikâye kitapları incelenmiştir. Mevcut araştırma bu yönüyle daha önce yapılan çalışmalardan farklılık göstermektedir.

Yukarıda belirtilenlerin yanı sıra çocuk kitapları çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamalıdır (Sever, 2010). Yani çocuk edebiyatı eserleri çağının çocuklarına seslenebilmelidir. Bu bakımdan çocuk edebiyatı ürünlerinde “kuşak” kavramının yarattığı karakter özellikleri ile kuşak çatışmasının örneklerinin yer alması beklenir. Bu çalışmada kuşaklar arası çatışmaları da içeren ve günümüz çocuklarına hitap edebilecek eserler incelenmiştir. Araştırma bu sebeple diğer çalışmalardan farklılık göstermektedir. Bu yönleriyle bu araştırmanın çocuk edebiyatı alanına katkı sağlaması beklenmektedir.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Bu çalışmada temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Temel nitel araştırmalarda bir olguyu anlamak ve açıklamak amacıyla gözlem, görüşme, doküman gibi yollarla veriler toplanır. Temel nitel araştırma yönetim, sağlık gibi diğer uygulamalı alanlarda olduğu gibi eğitimde de yaygın olarak kullanılan nitel araştırma biçimlerindedir (Merriam, 2013). Bu çalışmada çağdaş Türk çocuk edebiyatı örneklerinde Karagöz’ün (2014) sınıflandırdığı çatışma türleri ve kuşak çatışmasını analiz etmek amaçlandığı için bu araştırma deseni benimsenmiştir.

2.2. Çalışma Materyali

Bu araştırmada çalışma materyali olarak Aytül Akal'ın *Gökyüzünde Balonlar* ve Sevim Ak'ın *Uçurtmam Bulut Şimdi* adlı çocuk kitapları kullanılmıştır. Çocuk kitabı seçiminde amaçlı örnekleme yöntemi uygulanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bunun için ilk olarak şu ölçüt gözetilmiştir: Araştırmada başkahramanın yaşadığı çatışmalar ele alındığı için birden fazla hikâyeyi barındıran çocuk kitaplarının seçilmesine karar verilmiştir. İkinci olarak da şu ölçüt gözetilmiştir: Araştırmada Karagöz'ün (2014) sınıflandırdığı çatışma türlerinin yanı sıra kuşak çatışması da inceleneceği için kuşak çatışmasını barındıran çocuk kitaplarının seçilmesine karar verilmiştir. Sonuç olarak bu iki ölçütü yansıtan *Uçurtmam Bulut Şimdi* ve *Gökyüzünde Balonlar* adlı çocuk kitapları çalışma materyali olarak belirlenmiştir. Her iki eser de çatışma türlerini barındırmaktadır. Ayrıca *Uçurtmam Bulut Şimdi* Y kuşağını yansıtmaması yönüyle önemlidir. *Gökyüzünde Balonlar* adlı hikâye kitabında hedef kitle Z kuşağı olmakla beraber bu hikâye kitabında X, Y, Z kuşaklarını yansıtan kahramanları görmek mümkündür.

Tablo 3: Çalışma Materyalleri

Kitabın Kodu	Kitabın Adı	Kitabın Görseli	Kitabın Yazarı
UBŞ	Uçurtmam Bulut Şimdi		Sevim AK
GB	Gökyüzünde Balonlar		Aytül AKAL

Uçurtmam Bulut Şimdi: Sevim Ak'ın (2019) kaleme aldığı eser on dört farklı hikâyeyi içermekte ve 84 sayfadan oluşmaktadır. Kitaba adını veren *Uçurtmam Bulut Şimdi*, kitabın ilk hikâyesidir. Eser bu hikâyenin dışında; *Satılık Kitap*, *Yağmur Bulutu*, *Pisipisiotları*, *Elişi Kâğıtları*, *Büyüme İstiyorum*, *Bir Buluş*, *Bir Çılgılık*, *Gözlerimi Geri Verin*, *Zamanı Gelmeden*, *Dut Ağacının Korkusu*, *Herkesin Bir Yıldızı mı Var?*, *Vitrindeki Mavi Bahçıvan*, *Öyle Bir Gün* adlı hikâyelerden oluşmaktadır. Bu hikâyelerdeki başkahramanların ilkökul çağı çocukları olduğu anlaşılmaktadır.

Gökyüzünde Balonlar: Aytül Akal'ın (2019) kaleme aldığı eser dokuz farklı hikâyeden oluşmaktadır. İncelenen kitap, RedhouseKidz Yayınları tarafından 2019 (6. baskı) yılında basılmıştır. Kitap 115 sayfadan oluşmaktadır. Kitaba adını veren hikâye kitabın ilk hikâyesidir. Eserde *Gökyüzünde Balonlar* hikâyesi dışında *Hiperaktif'in Kralla Kraliçesi*, *Ninem Bana Küstü*, *Bahçedeki Sır*, *Salatamın Solucanı*, *Limonata da Yok, Kek de!*, *İyinin İyisi*, *Kim Bu Palyaço?*, *Yılbaşı Krizi* adlı hikâyeler bulunmaktadır. Bütün hikâyelerde başkahramanın isimleri belirtilmemiştir. Ayrıca başkahramanın ilkökul çağı çocukları olduğu anlaşılmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada veriler doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Doküman incelemesi araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyalin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 189). Bu araştırmada iki çocuk kitabı betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Verilerin daha önceden belirlenen temalara göre analiz edildiği betimsel analiz yönteminde araştırmacı verilerini araştırma sorularına ve boyutlarına uygun olarak da sunabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 239). Betimsel analiz çerçevesinde veriler Karagöz'ün (2019) sınıflandırması bağlamında incelenmiştir.

2.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini artırmak için çalışma materyalini oluşturan etkinlikler öncelikle iki uzman tarafından bağımsız bir şekilde incelenmiştir. İnceleme sonrasında Miles, Huberman ve Saldana'nın (2014) önerdiği "Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)" güvenilirlik formülü kullanılarak güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Buna göre araştırmanın güvenilirliği %87 olarak hesaplanmıştır. Miles ve diğerlerine (2014) göre güvenilirlik sınırı %70'tir. Bu nedenle bu araştırma, güvenilirliği sağlamaktadır. Görüş ayrılığı yaşanan durumda araştırmacılar bir çocuk edebiyatı alan uzmanı ile bir edebiyat araştırmacısı ile bir araya gelerek bu durumları gözden geçirmişlerdir.

2.5. Araştırmanın Etiği

Bu araştırmada bilimsel etik ve alıntı kurallarına uyulmuştur. Araştırma sonucunda ortaya çıkan veriler üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

3. Bulgular

Araştırmada *Uçurtmam Bulut Şimdi* ve *Gökyüzünde Balonlar* adlı iki çocuk kitabındaki çatışma türleri, çatışma çözme yöntemleri ve kuşak çatışması incelenmiş ve bunlar alt başlıklar hâlinde sunulmuştur.

3.1. Hikâyelerde Çatışma Türleri ve Alt Çatışma Birimleri

UBŞ ve GB adlı iki çocuk kitabında yer alan hikâyelerdeki çatışma türleri ve alt çatışma birimleri Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: İncelenen Eserlerde Yer Alan Hikâyelerde Çatışma Türleri ve Alt Çatışma Birimleri

Kitabın Kodu	Hikâyenin Adı	Çatışmanın Türü	Alt Çatışma Birimleri
UBŞ	Uçurtmam Bulut Şimdi	Kişiler arası çatışma	Babayla çatışma
UBŞ	Satılık Kitap	Kişi-toplum çatışması	Toplumun norm, düşünce biçimi, alışkanlıklarıyla çatışma (töre ile çatışma)
UBŞ	Yağmur Bulutu	Kişiler arası çatışma	Babayla çatışma
UBŞ	Pisipisiotları	Kişinin kendiyile olan çatışması	Değer verdiği bir şey için yaşadığı çaresizlik
UBŞ	Elişi Kâğıtları	Kişinin kendiyile olan çatışması	Bir isteği gerçekleştirme çabası
UBŞ	Büyümek İstiyorum	Kişiler arası çatışma	Aileden biriyle (ağabeyle) çatışma
UBŞ	Bir Buluş	Kişinin doğa ile çatışması	Doğayı koruma çabası
UBŞ	Bir Çılgılık	Kişinin kendiyile olan çatışması	Bir hayali/isteği gerçekleştirme çabası
UBŞ	Gözlerimi Geri Verin	Kişinin kendiyile olan çatışması	Değer verdiği biri için yaşadığı çaresizlik
UBŞ	Zamanı Gelmeden	Kişiler arası çatışma	Anneyle çatışma

UBŞ	Dut Ağacının Korkusu	Kişinin kendiyle olan çatışması	Bir gizemi çözme/gerçeği ortaya çıkarma çabası
UBŞ	Herkesin Bir Yıldızı mı Var?	Kişinin kendiyle olan çatışması	Bir gizemi çözme/gerçeği ortaya çıkarma çabası
UBŞ	Vitrindeki Mavi Bahçıvan	Kişinin kendiyle olan çatışması	Değer verdiği bir şey için yaşadığı çaresizlik
UBŞ	Öyle Bir Gün	Kişinin kendiyle olan çatışması	Değer verdiği biri için yaşadığı çaresizlik
GB	Gökyüzünde Balonlar	Kişinin kendiyle olan çatışması	Bir hayali/isteği gerçekleştirme çabası
GB	Hiperaktif'in Kral ve Kraliçesi	Kişiler arası çatışma	Anne-babayla çatışma
GB	Ninem Bana Küstü	Kişiler arası çatışma	Aile üyelerinden biriyle çatışma
GB	Bahçedeki Sır	Kişinin kendiyle olan çatışması	Bir gizemi/gerçeği ortaya çıkarma çabası
GB	Salatamın Solucanı	Kişiler arası çatışma	Arkadaşlarıyla çatışma
GB	Limonata da Yok Kek de!	Kişiler arası çatışma	Aile üyeleriyle çatışma
GB	İyinin İyisi	Kişinin kendiyle olan çatışması	Duygularının çatışması
GB	Kim Bu Palyaço?	Kişinin kendiyle olan çatışması	Bir gizemi/gerçeği ortaya çıkarma çabası
GB	Yılbaşı Krizi	Kişinin kendiyle olan çatışması	Değer verdiği biri için yaşadığı çaresizlik

Not: Bazı metinlerde (Pisipisiotları, Büyüme İstiyorum, Vitrindeki Mavi Bahçıvan, Gökyüzünde Balonlar ve İyinin İyisi) birden fazla çatışma türü görülmekle birlikte hikâyenin kurgu yapısı yönüyle ön plana çıkan çatışma türü sunulmuştur.

UBŞ adlı hikâye kitabında bulunan 14 hikâye incelenmiştir. Hikâyelerdeki çatışma türlerine bakıldığında 8 hikâyede kişinin kendiyle olan çatışması, 4 hikâyede kişiler arası çatışma, 1 hikâyede kişi-toplum çatışması ve 1 hikâyede kişinin doğa ile çatışmasına yer verildiği belirlenmiştir. Alt çatışma birimleri açısından bakıldığında en çok kişinin kendiyle olan çatışmasına yer verildiği görülmüştür. Bu çatışma yöntemi kapsamında 4 hikâyede “değer verdiği bir şey için yaşadığı çaresizlik”, 2 hikâyede “bir isteği/hayali gerçekleştirme çabası”, 2 hikâyede de “bir gizemi çözme/gerçeği ortaya çıkarma çabası” çatışma birimleri kullanıldığı belirlenmiştir. Kişiler arası çatışma türünün dördünde de “aile üyeleriyle çatışma”ya rastlanmıştır. Kişi toplum çatışmasına yer verilen bir hikâyede “toplumun norm, düşünce biçimi, alışkanlıklarıyla çatışma (töre ile çatışma) ile çatışma”; doğa kişi çatışmasına yer verilen bir hikâyede de “doğayı koruma çabası” çatışma birimi bulunmuştur.

GB adlı hikâye kitabında yer alan 9 hikâye çatışma türleri açısından incelendiğinde en çok (f=5) kişinin kendiyle çatışmasına yer verildiği görülmektedir. Bunu kişiler arası çatışma (f=4) izlemektedir. Kişinin kendiyle olan çatışması alt çatışma birimleri açısından incelendiğinde hikâyelerden 2'sinde “bir gizemi çözme/gerçeği ortaya çıkarma çabası”, 1'inde “bir hayali/isteği gerçekleştirme çabası”, 1 hikâyede “duyguların çatışması” ve 1'inde de “değer verdiği bir şey/biri için yaşadığı çaresizlik” çatışma birimlerine rastlanmıştır. 4 hikâyede yer alan kişiler arası çatışma türleri alt birimleri açısından incelendiğinde üç hikâyede “aile bireyleriyle çatışma” ve 1'inde de “arkadaşlarla çatışma” birimlerine rastlanmıştır.

Belirtilenlerden hareketle her iki eserde yer alan çatışma türleri bir bütün olarak değerlendirilmiş, elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: Eserlerdeki Çatışma Türleri ve Alt Çatışma Birimleri Dağılımı

Çatışma Türleri	Alt Çatışma Birimleri	UBŞ	GB	Toplam
Kişinin kendiyle olan çatışması	1. Bir gizemi çözme/ gerçeği ortaya çıkarma çabası	2	2	4
	2. Bir hayali/ isteği gerçekleştirme çabası	2	1	3
	3. Duygularının çatışması	-	1	1
	4. Değer verdiği bir şey / biri için yaşadığı çaresizlik	4	1	5
	Toplam	8	5	13
Kişiler arası çatışma	1. Anne - babayla çatışma (Aile üyeleriyle çatışma)	4	3	7
	2. Arkadaşlarıyla çatışma	-	1	1
	3. Yabancı biriyle çatışma	-	-	-
	4. Kötü kişi veya kişiler ile çatışma	-	-	-
	Toplam	4	4	8
Kişinin doğa ile çatışması	1. Doğal çevre ile çatışma	-	-	-
	2. Bir hayvanla çatışma	-	-	-
	3. Doğa felaketiyle çatışma	-	-	-
	4. Eve dönme çabası	-	-	-
	5. Tehlikeyi engelleme/ tehlikeden korunma çabası	-	-	-
	6. Doğayı koruma çabası	1	-	1
Toplam	1	-	1	
Kişi-toplum çatışması	1. Başka bir toplumla çatışma	-	-	-
	2. Yetkili kurumlarla çatışma	-	-	-
	3. Töre (normlar) ile çatışma	1	-	1
	4. Yasalarla çatışma	-	-	-
	Toplam	1	-	1

Not: Bazı metinlerde birden fazla çatışma türü görülmekle birlikte hikâyenin kurgu yapısı yönüyle ön plana çıkan çatışma türü değerlendirilmiştir.

Tablo 5 incelendiğinde iki eserde yer alan 23 hikâyeye incelendiğinde 13 hikâyede kişinin kendiyle çatışmasına yer verildiği ve ağırlıklı olarak “değer verdiği bir şey/biri için yaşadığı çaresizlik” alt çatışma birimine yer verildiği görülmektedir. Bunu; “bir gizemi çözme çabası” (f=4) ve “bir isteği/hayali gerçekleştirme çabası” (f=3) çatışma alt birimleri izlemektedir. 8 hikâyede kişiler arası çatışma ve ağırlıklı olarak (f=7) aile üyeleriyle çatışmaya yer verilirken oldukça sınırlı sayıda (f=1) arkadaşlarla çatışmaya rastlanmıştır. Bunların haricinde eserlerde oldukça sınırlı sayıda kişi-toplum çatışması (f=1) ve kişi doğa çatışması (f=1) görülmüştür.

Söz konusu çatışma türlerine örnek verilecek olunursa kişinin kendiyle olan çatışmasına UBŞ'deki *Öyle Bir Gün* adlı hikâyeye örnek gösterilebilir. Bu hikâyede, hikâye kahramanı Yaşlılar Haftasında bir yaşlıya yardım etme gayreti göstermektedir. Başkahraman elinde filelerle yürüten yaşlı bir kadına yardım etmek ister. Ama taşıdığı paketler ağır olduğu için paketin içindekiler zarar görür. Yaşlı kadın hikâyeye kahramanını yorduğu için ona para verir. Kahraman eve dönünce içini büyük bir huzursuzluk kaplar: “Eve gidince içimde korkunç bir huzursuzluk duydum. Yardım yerine pek çok zarar vermiş, üstelik karşılığında para almıştım.” İçi içini yiyen kahraman yol açtığı zararı gidermek adına eski gazeteleri satar, kadının verdiği parayı da üzerine ekler. Ardından yaşlı kadının eşyalarını taşıırken çamura batan ekmeği ve kırılan yumurtanın yerine yenilerini alır ve kapıya bırakır. Görüldüğü gibi hikâyede ana çatışma türü kişinin kendiyle çatışmasıdır ve ana alt çatışma birimi de değer verdiği biri için yaşanan çaresizliktir.

Kişiler arası çatışma türüne örnek olarak *Uçurtmam Bulut Şimdi* adlı hikâyeye örnek olarak gösterilebilir. Hikâyede kahramanın kendisiyle çatışması da olmakla birlikte hikâyenin ana çatışmasını hikâyenin başkahramanı olan çocuk ve baba arasında geçen çatışma oluşturmaktadır. Uçurtması düğümlenen çocuk babasından yardım ister ancak babası televizyon izlemekte onun merakla sorduğu sorulara açıkça cevap vermemektedir:

Şimdi o (anne) evde olmadığına göre düğümü babama açtırmalıyım. Babam da televizyon seyrediyor.

Sesimi iyice yumuşatarak “Babacığım!” diyorum, “Uçurtmamın ipini düzeltir misin?”

Ağzının içinde bir şeyler geveliyor önce. Sonra derin bir nefes alıyor.

“Getir bakalım!”

Uçurtmayı sevinçle kucağına bırakıyorum.

Televizyonda iki kişi alçak sesle konuşuyor. Birinin yüzünde bıçak yarası var hiç gülmüyor. Kötü adamlar hep böyle olurlar, filmin sonunda da ölürlər.

Babam düğümü çözüp uçurtmayı elime tutuşturuyor.

Al bakalım. İpini sıkı tut. Uçup gitmesin. (s.9-10).

Baba televizyonu dikkatle seyretmekteyken çocuk filmin sonunu öngörebilmekte aslında izlemeyi gereksiz bulmaktadır. Hikâyenin devamında başkahraman çocuk, babası olmadan arkadaşıyla birlikte uçurtma uçurmak için boş arsaya gider. Ancak uçurtma gökyüzünde süzülür. Kahraman babasının “İpi sıkı tut.” demesine rağmen ipi sıkı tutamadığı için kendi içinde çatışmaya girer: “Keşke ipini daha sıkı tutsaydım!” Uçurtmasını uçurup eve dönen kahraman babasını hâlâ televizyon karşısında bulmuştur.

Evde babam hâlâ televizyon seyrediyordu.

Hayrola! Niye erken döndün? Uçurtma nerede?

Omuz silktim.

“Uçtu değil mi? Film bitene kadar bekleseydin, tepeye birlikte giderdik.” (s. 11)

İlgili alıntıda görüldüğü gibi çocuk babasının “Uçurtmanın ipini sıkı tut, uçup gitmesin.” uyarısına uymamıştır. Yani aslında çocuğun kendi içinde yaşadığı çatışma babasının sözünü dinlememesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca baba film bitene kadar beklemediği için çocuğuna sitemde bulunur. Bu unsurlar çocuğu kendi içinde çatışmasının aslında babasıyla çatışmasından kaynaklandığını göstermektedir. Bu doğrultuda hikâyede kişiler arası çatışma kapsamında babayla olan çatışma örneği görüldüğü söylenebilir.

Bazı hikâyelerdeyse ana çatışma türünün yanı sıra farklı çatışma türlerine de rastlanmıştır. “Pisipisotları, Büyümek İstiyorum, Vitrindeki Mavi Bahçivan, Gökyüzünde Balonlar ve İyinin İyisi” hikâyeleri bu türden hikâyelerdir. Örneğin Pisipisotları hikâyesinde başkahraman, gözlüğünün kırılmasından dolayı bir çaresizlik yaşamaktadır. Ancak bunun yanı sıra hikâyede arkadaşlar arası bir çatışma da görülmektedir. Çünkü kahramanın gözlüğü arkadaşı yüzünden kırılmıştır. Büyümek İstiyorum başlıklı hikâyede çocuk kahramanın ağabeyiyle olan çatışması ön planda olmakla birlikte arka planda kişi-doğa çatışması da yer almaktadır. Ağabey kardeşine fırtına, deprem gibi felaketler sonucunda ölebileceklerini söyler: “Dışarıda kimse yok ki! Herkes içeri kaçıştı. Devrilen ağaçların altında kalır, ölürüz.” Kardeşi de “Ölürsek ne olur?” diye sorunca ağabey “Büyüemezsin!” diye cevap verir. Bu doğal felaketler başkahramanı korkutur ve başkahraman büyüme ve ailesini, kendini bu doğal felaketlerden korumak ister. Böylece ana çatışma ağabey ve kardeş arasında geçen kişiler arası çatışma olmakla birlikte bunun içine doğa ve kişi çatışması dâhil olmuştur. Bu hikâyelerde görülen arka plandaki çatışma örneklerine belirtilen diğer hikâyelerde de rastlamak mümkündür.

3.2. Hikâyelerdeki Kahramanların Çatışmadaki Yeri ve Çatışmayı Çözme Yöntemleri

UBŞ ve GB adlı iki çocuk kitabında yer alan hikâyelerdeki kahramanların çatışmadaki yeri ve çatışmayı çözme yöntemleri Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6: Başkahramanın Çatışmadaki Yeri ve Çatışma Çözme Yöntemi

Eser	Hikâyenin adı	Kahramanın Konumu	Kahramanın Çatışma Çözme Yöntemi
UBŞ	Uçurtmam Bulut Şimdi	Etkin	Akıl Yürüterek Sezgisel
UBŞ	Satılık Kitap	Etkin	Akıl Yürüterek Çabalayarak İş Birliğiyle Yardım Alarak
UŞ	Yağmur Bulutu	Edilgin	Çatışmayı Başkasının Çözmesiyle
UBŞ	Pisipisi Otları	Edilgin	Olağanüstü Güçlerle ve Rastlantıyla
UBŞ	Elişi Kağıtları	Etkin	Sezgileriyle
UBŞ	Büyüme İstiyorum	Edilgin	Çatışmayı Başkasının Çözmesiyle Kaçarak
UBŞ	Bir Buluş	Etkin	Akıl Yürüterek İş Birliğiyle Yardım Alarak
UBŞ	Bir Çılgık	Başta etkin Sonra edilgin	Çabalayarak Şiddeti Önceleyerek
UBŞ	Gözlerimi Geri Verin	Başta Edilgin Sonra Etkin	Kaçarak Akıl Yürüterek
UBŞ	Zamanı Gelmeden Dut Ağacının Korkusu	Edilgin Başta Etkin Sonra Edilgin	Kaçarak Akıl Yürüterek Cesaretiyle Sezgileriyle Kaçarak
UBŞ	Herkesin Bir Yıldızı mı Var?	Edilgin	Olağanüstü Güçlerle ve Rastlantıyla
UBŞ	Vitrindeki Mavi Bahçivan	Edilgin	Kendinden İstenileni Kabul Ederek
UBŞ	Öyle Bir Gün	Etkin	Akıl Yürüterek Çabalayarak
GB	Gökyüzünde Balonlar	Edilgin	Kendinden İstenileni Kabul Ederek
GB	Hipertkatif'in Kral ve Kraliçesi	Önce Edilgin Sonra Etkin	Kendinden İstenileni Kabul Ederek Akıl Yürüterek
GB	Ninem Bana Küstü	Etkin	Akıl Yürüterek
GB	Bahçedeki Sır	Etkin	Sezgileriyle
GB	Salatamın Solucanı	Etkin	Akıl Yürüterek
GB	Limonata Yok Kek de!	Etkin	Akıl Yürüterek
GB	İyinin İyisi	Etkin	Akıl Yürüterek
GB	Kim Bu Palyaço?	Etkin	Sezgileriyle
GB	Yılbaşı Krizi	Etkin	Akıl Yürüterek

Not: Kahramanın çatışmadaki yeri ve çatışmayı çözme yöntemi, hikâyelerin temel kurgusunu oluşturan ana çatışmalar dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Arka planda yer alan çatışma unsurları değerlendirilmemiştir.

Tablo 6'da hikâyelerdeki başkahramanların çatışmadaki yeri ve çatışmayı çözme yöntemine yer verilmiştir. UBŞ adlı hikâye kitabında bulunan 14 hikâye incelenmiştir. Hikâyelerdeki başkahramanların çatışma çözmedeki konumuna bakıldığında 5 hikâye başkahramanının etkin olduğu, 6 hikâye başkahramanının ise edilgin olduğu belirlenmiştir. 3 hikâyede ise başkahramanın başta etkin iken hikâyenin devamında edilgin konuma geçtiği görülmüştür. UBŞ adlı eserde başkahramanın etkin bir rol üstlendiğinde akıl yürüterek, sezgileriyle, yardım alarak, cesaretiyle, iş birliğiyle ve çabalayarak çatışmayı çözdüğü belirlenmiştir. Başkahramanın edilgin bir rol üstlendiğinde ise olağanüstü güç ve rastlantılarla, çatışmayı başkasının çözmesiyle, kendinden istenileni kabul ederek, kaçarak ve şiddeti önceleyerek çatışmayı çözdüğü görülmüştür.

GB adlı hikâye kitabında 9 hikâye bulunmaktadır. 7 hikâye başkahramanının etkin, 1 hikâye başkahramanının edilgin, 1 hikâye başkahramanının ise önce edilgin sonra etkin konuma geçtiği tespit edilmiştir. GB adlı eserde kahramanın etkin bir rol üstlendiğinde akıl yürüterek veya sezgileriyle çatışmayı çözdüğü belirlenmiştir. Başkahramanın edilgin bir rol üstlendiğinde ise kendinden istenileni kabul ederek çatışmayı çözdüğü görülmüştür.

Belirtilenlerden hareketle her iki eserde toplamda 12 hikâyede başkahramanın çatışmayı çözerken etkin, 7 hikâyede edilgin, 4 hikâyede ise hem etkin hem edilgin rol üstlendiği tespit edilmiştir. Ayrıca bazı hikâyelerde başkahramanın çatışmayı çözerken birden fazla yöntemle başvurduğu görülmüştür. Başkahramanın çatışmayı çözme yöntemleri bir bütün olarak değerlendirilmiş, elde edilen bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7: Başkahramanın Çatışmadaki Yeri ve Çatışmayı Çözme Yöntemleri

Kitabın Kodu	Etkin Rol Üstlendiğinde							Edilgin Rol Üstlendiğinde				
	Akıl yürüterek	Sezgileriyle	Yardım alarak	Cesaretiyle	Yeteneğiyle	İş birliğiyle	Çabalayarak	Olağanüstü güçlerle ve rastlantıyla	Çatışmayı başkasının çözmesiyle	Kendinden istenileni kabul ederek	Kaçarak	Şiddeti önceleyerek
UBŞ	6	3	2	1	-	2	3	2	2	1	4	1
GB	6	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Toplam	12	5	2	1	-	2	3	2	2	3	4	1

Tablo 7’ye göre çatışmada etkin bir rolü olduğu zaman başkahraman çatışmayı ağırlıklı olarak akıl yürüterek (f=12) çözmektedir. Bunun yanı sıra sezgileriyle, yardım alarak, iş birliğiyle ve cesaretiyle de çatışmaları çözebilmektedir. Edilgin bir rol üstlendiğindeyse ağırlıklı olarak kaçarak (f=4) ve kendinden istenileni kabul ederek (f=3) çatışmaları çözmektedir.

Bundan sonra başkahramanın çatışmadaki etkin, edilgin hem etkin hem edilgin rol üstlendiği hikâye örneklerine yer verilecektir. Başkahramanın etkin rol üstlendiği hikâyelere *Satılık Kitap* ve *Kim Bu Palyaço?* örnek olarak gösterilebilir. UBŞ’de yer alan *Satılık Kitap* adlı hikâyede yeni kitaplar almak isteyen iki arkadaşın okudukları kitapları satmaya çalışmaları anlatılmaktadır. Bu çabaları mahallede karşılık bulamayınca iki arkadaş kitap satabilmek için hediye verme yolunu seçmişlerdir. Çocuklar, mahallelinin kitaba değer vermemesi olgusuna, kitap okumama alışkanlığına karşı savaşımlardır. Toplumun norm, düşünce biçimi, alışkanlıklarıyla yaşanan çatışmada iki arkadaş iş birliğiyle, akıl yürüterek, çabalayarak çatışmayı çözme yolunu tercih etmişlerdir. Ayrıca iki arkadaşın mahalle sakini bir büyüklerinden yardım aldıkları da görülmektedir:

Ekrem Amca: Malınızı pazarlamak için reklam yapmalı, göz boyamalısınız.

Başkahramanın etkin bir rol üstlendiği diğer bir hikâye ise *Kim Bu Palyaço?* adlı hikâyedir. *Kim Bu Palyaço?* adlı öykü boyunca kahraman etkin konumdadır. Kahraman bakkala giderken köşe başında gördüğü palyaçoğu kendi doğum gününe davet etmeye karar verir. Ama palyaçoğu daha önce görmüş olabileceğini, onu tanıdığını düşünür; ama bu duruma anlam veremez. Parti başlar ve Aslı hariç tüm arkadaşları partidedir. Palyaço da gelmiştir, bütün çocukları eğlendirmiştir. Palyaço gittikten bir süre sonra Aslı gelir. Kafası karışan kahraman,

palyaçonun aslında çalışmak zorunda olan arkadaşı Aslı olduğunu anlar. Çatışmanın çözümünde sezgileriyle hareket eder:

Aslı giderken sarıldım, öpmek için yanağına eğildim. O zaman gördüm. Kulağının altında ensesine doğru kireç gibi beyaz bir boya vardı. Birden irkildim. Ne diyeceğimi bilemedim.

Başkahramanın çatışmada edilgin bir rol üstlendiği iki hikâyeden biri *Yağmur Bulutu* adlı hikâyedir. Bu hikâyede çocuğun babasıyla yaşadığı çatışma başka biri tarafından çözülmektedir. Babaanne çatışmayı çocuğu ortamdan uzaklaştırarak çözmeye çalışmaktadır. Hikâyeye babaannenin “*Gel yavrum biz içeride oturalım.*” demesiyle çözüme kavuşmaktadır.

Başkahramanın çatışmada edilgin bir rol üstlendiği diğer bir hikâyeye *Gökyüzünde Balonlar* adlı hikâyedir. Bu, GB hikâyeye kitabında görülen tek edilgin kahraman örneğidir. Hikâyeye ailesiyle alışveriş merkezi açılışına gitmeye çalışan ancak trafik engeline dolaylı olarak bu gerçekleşiremeyen bir çocuk kahramanın öyküsüdür. Trafik engeli nedeniyle ailenin ve özellikle çocuk kahramanın açılışa gitme isteği gerçekleşmemektedir. Hikâyede çözüme kahramanın kendisinden istenileni kabul etmesiyle ulaşılmaktadır.

Eserlerdeki dört hikâyede kahramanın hem etkin hem edilgin rol üstlendiği görülmektedir. Bu hikâyeler, *Bir Çılgılık*, *Gözlerimi Geri Verin*, *Dut Ağacının Korkusu* ve *Hiperaktif’in Kral ve Kraliçesi* adlı hikâyelerdir.

Bir Çılgılık adlı hikâyede, başkahramanın başarısızlık hissi ve akranlarının başarısı karşısında üzerinde baskı hissetmesi konu alınmaktadır. Kahraman hikâyenin başında başarılı olmak için etkin bir rol üstlenmekte ve bir çözüm yöntemi olarak çaba harcamaktadır. Ancak peş peşe gelen başarısızlıkları kahramanı bir süre sonra edilgin kılar. Kahraman hikâyenin sonunda sorunu çözmek için çılgılık atarak tepki gösterir. Kahraman tepkisini kendine ve arkadaşlarına yönelttiği bir tür şiddetle ifade eder, bu yolla bir çözüm yöntemi geliştirir.

Gözlerimi Geri Verin, annesine anneler günü hediyesi almak isteyen bir çocuğun öyküsüdür. Kendisiyle yaşadığı çatışmada başkahraman başta edilgin sonra etkin bir konumda yer almaktadır. Annesine hediye almak isterken küçük kazalar yaşayan kahraman o ortamdan kaçarak çözüm bulmuştur. Annesine hediye alamayınca “*Geçen anneler gününde hediyesini verirken annem “Bir tatlı öpücük yeterdi, neden zahmet ettin dememiş miydi? Ben de bu yıl öyle yaparım.”*” diyerek kendisiyle yaşadığı çatışmayı akıl yürüterek çözmüştür.

Dut Ağacının Korkusu, meyve vermeyen dut ağacını korkutarak meyve vermesini sağlamaya çabalayan çocuğun hikâyesidir. Kahraman bir gizemi çözme/gerçeği ortaya çıkarma çabası ile hareket etmektedir. Kahraman başta etkindir. Sorunun çözmek için akıl yürütmüş ve sezgilerini kullanarak eyleme geçmiştir. Ancak bir başka sorun ortaya çıkmasıyla bu sorun karşısında edilgin bir konuma geçerek çözüme ulaşmakta bulmuştur.

Hiperaktif’in Kral ve Kraliçesi adlı hikâyede başkahramanın konumu önce edilgin sonra etkindir. Kahraman hikâyeye boyunca anne ve babasının isteklerini gerçekleştirmeye çalışmakta, hiçbir şeye itiraz etmemektedir. Kendisinden istenileni edilgin konumda uygulamaktadır. Ancak duruma dair bir değerlendirme ile etkin konuma geçmektedir ve akıl yürüterek bir karar vermektedir:

“Yine de bu delice koşuşturmacaların bir işe yaradığını söyleyebilirim. Epey kilo verdim. Böyle giderse yakında balerin olabilecek bedene ulaşacağım. Ama ben ileride yapmak istediğim mesleği çoktan seçtim, psikolog olacağım.” (GB, s. 32).

3.3. Hikâyelerde Kuşak Çatışmaları

Uçurtmam Bulut Şimdi ve *Gökyüzünde Balonlar* adlı iki çocuk kitabında yer alan kuşak çatışmaları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8: Hikâyelerde Kuşak Çatışması

Kitabın Kodu	Hikâyenin Adı	Kuşak Çatışması	Kitabın Kodu	Hikâyenin Adı	Kuşak Çatışması
BŞÇ	Uçurtmam Bulut Şimdi	Var	GB	Gökyüzünde Balonlar	Var
BŞÇ	Satılık Kitap	Yok	GB	Hiperaktif’in Kral ve Kraliçesi	Var
BŞÇ	Yağmur Bulutu	Var	GB	Ninem Bana Küstü	Var
UBŞ	Pisipisiotları	Yok	GB	Bahçedeki Sır	Yok
UBŞ	Elişi Kağıtları	Yok	GB	Salatamın Solucanı	Var
UBŞ	Büyümek İstiyorum	Yok	GB	Limonata da Yok Kek de!	Var
UBŞ	Bir Buluş	Yok	GB	İyinin İyisi	Var
UBŞ	Bir Çılgılık	Yok	GB	Kim Bu Palyaço?	Yok
UBŞ	Gözlerimi Geri Verin	Yok	GB	Yılbaşı Krizi	Yok
UBŞ	Zamanı Gelmeden	Var			
UBŞ	Dut Ağacının Korkusu	Yok			
UBŞ	Herkesin Bir Yıldızı mı Var?	Var			
UBŞ	Vitrindeki Mavi Bahçıvan	Yok			
UBŞ	Öyle Bir Gün	Yok			

Tablo 8 incelendiğinde *Uçurtmam Bulut Şimdi* adlı hikâye kitabında yer alan 14 öyküden 4’ünde kuşak çatışması varken 10’unda kuşak çatışması bulunmamaktadır. *Gökyüzünde Balonlar* adlı hikâye kitabındaysa 9 hikâyeden 6’sında kuşak çatışması varken 3’ünde kuşak çatışmasına rastlanmamıştır.

Uçurtmam Bulut Şimdi adlı kitapta kuşak çatışmalarının yer aldığı hikâyelerde kuşaklar arası çatışmanın X-Y kuşakları arasında mı Y-Z kuşakları arasında mı olduğu belirsizdir. Örneğin *Yağmur Bulutu* adlı hikâyede şöyle betimlemeler yer almaktadır:

Pazar sabahları evimize sessizlik gelir. Hafif bir radyo sesinden başkasına izin verilmez. Annem pazar günleri temizlik yapmaz, çamaşır yıkamaz. Ben ne mandolinimi ne de mızıkamı çalabilirim. Sessizliği her pazar babam çağırır, pazartesi sabahı işe giderken götürür. (UBŞ, s. 21).

Bu betimlemelerin yanı sıra başkahraman olan çocuk meraklı, soru sormayı ve araştırmayı seven bir çocuğu temsil etmektedir. Babaysa dinlenmek için bir pazar günü olan ve gazetesinin başından ayrılmayan, çocuğunun meraklı sorularına cevap vermeyen bir kişiyi temsil etmektedir. Çocuk ve baba arasındaki tartışmaya anne ve babaanne de dâhil olur. Babanın çocuğun sorularını cevaplamaması ve çocuğu ağlatması üzerine babaanne kızı ortamdaki uzaklaştırarak çözüm bulur. Bu ev ortamı daha çok X-Y kuşaklarını yansıtır bir izlenim uyandırmakla birlikte Y-Z kuşakları arasındaki çatışmayı da temsil edebilecek bir nitelik taşımaktadır. Bu nedenle bu örnekte kuşakların net olarak çizildiğini söylemek mümkün

değildir. Diğer hikâyelerdeki çatışmalar kuşaklar açısından değerlendirildiğinde benzer bir durum ortaya çıkmaktadır.

Gökyüzünde Balonlar adlı kitapta kuşak çatışmalarının yer aldığı hikâyelerde kuşaklar daha belirgin nitelik taşımaktadır. Eserde üç kuşaktan kahramanlara yer verildiği görülmektedir. Örneğin eserle aynı adı taşıyan *Gökyüzünde Balonlar* adlı hikâyede günümüz dünyası ele alınmaktadır. Günümüzde yediden yetmişe bütün insanların talep ettiği alışveriş merkezleri konu edinilmektedir. Hikâyede üç kuşağı da temsil eden aile üyeleri, adeta bir törene gider gibi alışveriş merkezi açılışına gitmeye çalışmaktadır. Aile üyelerinin “alışveriş merkezlerine” yükledikleri anlamlar üç kuşağın bakış açısını yansıtacak şekilde ele alınmaktadır.

Gökyüzünde Balonlar adlı kitapta yer alan İyinin İyisi hikâyesinde de benzer şekilde üç kuşağın izlerini görmek mümkündür. Hikâyede X kuşağını temsil eden annesi tarafından eleştiri yağmuruna tutulan ve Y kuşağını temsil eden bir kadın karakter, kendini Z kuşağını yansıtan kızını eleştirirken bulur.

Limonata da Yok Kek de adlı hikâyede Z kuşağı ve X kuşağı arasındaki çatışma göze çarpmaktadır. Bu kuşağın “teknolojinin içine doğup bu hızı kanıksayarak büyümüş olma özelliği” bu hikâyeye yansımıştır. Hikâyede Z kuşağını yansıtan ve teknolojiyi etkin bir şekilde kullanan kahraman ile teknolojiye ayak uydurmaya çalışan ve X kuşağını temsil eden anneanne ile dedenin çatışması ele alınmaktadır.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada çocuk edebiyatı ürünlerinde başkahramanın yaşadığı çatışma türleri, alt çatışma birimleri, çatışma çözüm yöntemleri, çatışma çözmedeki konumu ve kuşak çatışması örneklerini tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amaçla yapılan araştırmada Sevim Ak'ın *Uçurtmam Bulut Şimdi* ve Aytül Akal'ın *Gökyüzünde Balonlar* adlı kitaplar seçilmiştir. Kitaplarda toplam 23 hikâye bulunmaktadır. Bu hikâyelerin 13'ü *Uçurtmam Bulut Şimdi* adlı kitapta 9'u ise *Gökyüzünde Balonlar* adlı kitapta yer almaktadır. Araştırmada iki kitapta yer alan 23 hikâyede başkahramanın yaşadığı çatışma ve alt çatışma unsurları tespit edilerek kahramanın çatışmayı çözme yöntemi, çatışmadaki konumu belirlenmiştir. Ayrıca çatışmadaki kuşak farklılıklarından doğan çatışma örnekleri de tespit edilerek bulgularla ortaya konmuştur. Araştırma çatışma türleri ve çatışma çözme yöntemlerine ek olarak kuşak çatışması açısından ele alması açısından önemlidir.

İncelenen iki çocuk edebiyatı kitabında başkahramanların ağırlıklı olarak yaşadığı çatışma türünün “kişinin kendisiyle yaşadığı çatışma” olduğu belirlenmiştir. Kahramanların ikinci olarak kişiler arası çatışma yaşadığı anlaşılmaktadır. Karagöz (2014) çalışmasında incelediği çocuk romanlarında ağırlıklı olarak başkahramanın kendisiyle ve başkalarıyla çatışma yaşadığını belirlemiştir. Melanlıoğlu (2020), mülteci çocuklara yönelik eserleri incelediği çalışmasında da kişi-kişi çatışması örneklerinin daha çok olduğunu bulgulamıştır. İnce-Samur ve Arıkan (2018) inceledikleri beş kitapta, oransal olarak en çok kişi-kişi çatışmasının yer aldığını belirlemişlerdir. Bu açıdan çalışmaların örtüşmesi çocuk edebiyatında daha çok bu tür çatışmaların yer aldığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Bu araştırmada kişiler arası çatışmada daha çok aile bireyleri ve arkadaşlar ile yaşanan alt çatışma türüne örnekler yer almaktadır. Melanlıoğlu (2020) kişi-kişi çatışması örneklerinin genellikle arkadaş çevresinde ve aile içinde gerçekleştiğini tespit etmiştir. Benzer şekilde Canlı

ve Aslan (2018) da inceledikleri eserde kişiler arası çatışmada kişinin aile bireyleriyle çatışma içinde olduğunu belirlemiştir. İki çalışmanın sonuçları mevcut çalışmayla bu bakımdan ortaktır. Mevcut araştırmada diğer alt çatışma örneklerinde ise değer verdiği bir şey/biri için yaşadığı çaresizliğe, bir gizemi çözme/gerçeği ortaya çıkarma çabası ve bir hayali gerçekleştirme örneklerine rastlanmıştır.

Belirtilenlerin yanı sıra her iki eser kişinin kendisiyle olan çatışmasını ve ailesiyle yaşadığı çatışmayı ele alması açısından oldukça önemlidir. Çünkü iki eserin de temel özelliği, başkahramanlarının ağırlıklı olarak ergenlik döneminde olan çocuklardan oluşmasıdır. Ayrıca her iki eserin de temel hedef kitlesi ergenlik çağındaki çocuklardır. Bilindiği üzere ergenlik bireyin daha çok kendisi ve aile üyeleriyle çatışma yaşadığı bir dönemdir (Steinberg, 2013). Bu anlamda eserlerde özellikle bu iki tür çatışma türünün baskın olduğu söylenebilir. Bu eserler aracılığıyla öğrenciler kendine benzeyen kahramanların ne tür çatışmalar yaşadıklarını analiz edebilirler, ana kahramanla özdeşim kurabilir, çatışmaları çözerken onları model alabilirler.

İncelenen iki kitapta çatışmayı çözen başkahramanın konumunun genellikle etkin olduğu belirlenmiştir. Çocuk, okuduğu kitaplardaki kahramanların da kendisine benzer çatışmalar yaşadığına tanık olmak ister (Melanlıoğlu, 2020: 685). Bu anlamda kahramanların hikâyelerde daha çok etkin olması önemli bir özelliktir. Ayrıca 21. yüzyılda sorun çözen, düşünen, eleştiren, muhakeme eden, sorumluluk alabilen bireyler yetiştirmek hedeflenmektedir. İnce-Samur ve Arıkan (2018), inceledikleri kitapta yer alan farklı türden çatışmaların, mizahî bir anlatımla ele alınmasının çocuk okurun üst düzey düşünme becerilerini de (çıkarım yapma, yaratıcı düşünme, farklı bakış açıları geliştirme, eleştirel düşünme ve problem çözme gibi) destekleyeceğini ifade etmektedirler. Bu bakımdan çocuk okurun kahraman ile ortak çatışmalar yaşamamasının gerekli olduğu ve bu çatışmalardaki çözüm unsurlarının çocuğa örnek teşkil edeceği düşünülebilir. Çocuğun özdeşim kuracağı başkahramanın konumu bu noktada önem taşımaktadır. Daha çok çatışma unsurunda etkin olacak rol modeller seçilmesi çocuğun gelişimi açısından önemlidir.

Bu araştırmada etkin konumdaki başkahramanların çatışma çözme yöntemleri “akıl yürüterek, sezgileriyle, yardım alarak, iş birliğiyle ve cesaretiyle” şeklinde sıralanmaktadır. Etkin konumdaki kahramanın çatışmaya yaklaşımı çocuk okur açısından özümzenecektir. Bu bakımdan kahramanların en çok akıl yürüterek çatışmaları çözüme ulaştırmaları önem taşımaktadır. Bu çağın şartları gereği bireyin özellikleri de değişiklik göstermiş; 21. yüzyıl, bireylerden bazı becerileri edinmelerini bekler hâle gelmiştir. Bunun için bugünün çocuklarını temsil eden Z kuşağından beklenen birtakım beceriler vardır. Bu beceriler, içinde bulunulan çağın gerekliliği olarak görülmektedir. Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma, problem çözme, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik gibi becerilere “ortak beceriler” olarak yer verilmiştir (MEB, 2019). P21 (2009), 21. yüzyıl becerilerini; öğrenme ve yenilenme becerileri, yaşam ve kariyer becerileri ve bilgi, medya ve teknoloji becerileri şeklinde sınıflamaktadır. Öğrenme ve yenilenme becerileri; problem çözme ve eleştirel düşünme, iş birliği ve iletişim, yaratıcılık ve yenilenme becerileri; yaşam ve kariyer becerileri; esneklik ve uyum yeteneği, girişim ve öz yönetim, sosyal ve kültürlerarası beceriler, liderlik ve sorumluluk becerileri; bilgi, medya ve teknoloji becerileri ise; bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı ve bilgi, iletişim ve teknoloji okuryazarlığı becerileridir (Belet-Boyacı ve Özer-Güner, 2019; Kivunja, 2015; Şimşek, 2021). Bu anlamda araştırmanın çalışma materyalini temsil eden materyallerde olduğu gibi çocuk edebiyatı ürünlerinde ağırlıklı olarak çatışmalarda

etkin rol oynayan ve çatışmalarını akıl yürüterek, üst düzey düşünme becerilerini kullanarak çözen kahramanlara ağırlık verilmelidir.

Bu araştırmada bazı hikâyelerde ise başkahramanların hem etkin hem edilgin rol aldığı belirlenmiştir. Karagöz (2014) de çalışmasında kimi romanlarda başkahramanın, çatışmanın çözümünde hem etkin hem de edilgin olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Olayın akışı içerisinde başkahramanın etkin ve edilgin rol değişiminin örneklerine rastlanmaktadır.

Her ne kadar ağırlıklı olarak eserlerde başkahraman etkin olsa da yedi hikâyede kahraman edilgindir. Edilgin konumdaki kahramanların yer aldığı hikâyelerde ise ağırlıklı olarak “kaçarak ve kendinden istenileni kabul ederek” çatışmanın çözümlendiği görülmektedir. Ayrıca bazı hikâyelerde çatışmaların “başkasının çatışmayı çözmesi” ve “şiddete başvurma” ile çözümlendiği dikkati çekmektedir. Benzer bir çalışmada Yakar ve Yılmaz (2015) başkahramanların nadir de olsa şiddete başvurduklarını, olayları kabul etmek suretiyle ya da tesadüfler neticesinde çözümlediklerini belirlemiştir. Oysa kahraman, çatışmayı çözerken insani duyarlılığa sahip; edilgin değil, etken olmalıdır (Melanlıoğlu, 2020; Sever, 1996). Edilgin kahraman özelliği bugünün aranan insan profilinden uzak kalmaktadır. Etkin rol oynayan kahramanları barındıran çocuk kitabı örnekleri çoğalmalıdır. Çocuk kitapları karakterler ile sorun çözme, yaratıcı düşünme, eleştirme gibi zihinsel süreçleri geliştirmelidir (Karagül ve İnce-Samur, 2017, s. 351).

Edilgin kahramanların çözüm yöntemleriyle ilgili olarak Büyükkışık ve Yazıcı-Okuyan (2020) incelenen kitaplarda kahramanların çatışma çözme sürecinde güç kullandıklarını ifade etmektedir. Bu açıdan Büyükkışık ve Yazıcı-Okuyan’ın çalışmasıyla bu çalışma arasında benzerlik bulunmamaktadır.

Kuşak çatışması örnekleri bakımından iki kitap incelendiğinde *Gökyüzünde Balonlar* adlı kitapta bu örneklere daha çok rastlandığı görülmektedir. *Uçurtmam Bulut Şimdi* adlı kitapta ise bu oranın düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca *Uçurtmam Bulut Şimdi* eserinde kahramanların hangi kuşaktan (X-Y-Z) olduklarını belirlemek güçtür. *Gökyüzünde Balonlar* eserindeyse üç kuşağı ve bunlar arasındaki çatışmaları ele alan pek çok hikâyeye bulunmaktadır. Çocuk edebiyatı ürünlerinde kuşaklar arası farkların yarattığı çatışma unsurları da dikkate alınmalıdır. Çünkü kimi zaman yetişkinler, çocukların gereksinimlerine duyarlı kalarak onların özgürlük alanlarını kısıtlamaktadır. Çocuklar da bu tutum ve davranışlara tepki verdikleri için çatışmalar yaşanmaktadır (Aslan, 2006).

Sonuç olarak incelenen iki çocuk temel okuru ergenlik döneminde olan bireyler olması yönüyle ve ergenlik dönemindeki bir bireyin yaşayacağı gibi kişinin kendisiyle olan çatışmasını, aile üyeleriyle olan çatışmasını konu edinmesi açısından önemlidir. En çok rastlanan çatışma türü olan kişinin kendisiyle çatışması bir öz benlik oluşturma ve sorgulama becerisi kazanması demektir. Ayrıca eserler başkahramanlarının ağırlıklı olarak etkin kılımlı olmaları açısından önemlidir. 21. yüzyıl insanın düşünen, sorgulayan, eleştiren vb. üst düşünme becerilerine sahip olması beklenir. Ayrıca çözüme ulaşmada en çok başvurulan akıl yürütme olması da eserlerin niteliğini artırmaktadır. Bu açıdan hedef kitleye ulaşabilecek ve çocuğun gelişimine katkı sağlayacak kurgulanmış olması sonucu ortaya konabilir.

Bu araştırmadan hareketle şu önerilerde bulunulabilir: Çocuk edebiyatı ürünleri temel hedef kitlesine hitap etmeli, hedef kitlenin özelliklerini yansıtmalı, hedef kitlenin yaşayabileceği çatışmaları içinde barındırmalıdır. Çocuk edebiyatı ürünlerinde kahramanlar 21. yüzyıl insan

profilini yansıtmalı ve bu doğrultuda etkin bir rol üstlenmelidir. Çocuk edebiyatı ürünlerinde farklı kuşakları yansıtan kahramanlara, bunlar arasında yaşanabilecek olası çatışmalara yer verilmelidir. Bu hususlar çocuk edebiyatı yazarları açısından önem taşımaktadır. Öğretmenler öğrencilerine bu nitelikleri taşıyan çocuk edebiyatı ürünlerini sunmalıdır. Konuya araştırmacılar açısından bakıldığında araştırmacılar günümüz yazarlarının farklı ürünlerini, aynı yazarın farklı ürünlerini veya farklı türde kaleme alınmış eserleri mevcut çalışmanın bakış açısıyla inceleyebilirler. Kuşak çatışmaları açısından daha derinlemesine çalışmalar yürütebilirler.

Kaynaklar

- Adıgüzel, Ö., Batur, Z. H. ve Ekşili, N. (2014). Kuşakların değişen yüzü ve y kuşağı ile ortaya çıkan yeni çalışma tarzı: Mobil yaklaşımlar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(19), 165-181.
- Ak, S. (2019). *Uçurtmam bulut şimdi*. Ankara: Can Yayınları.
- Akal, A. (2019). *Gökyüzünde balonlar*. İstanbul: Red house Kidz Yayınları.
- Akarsu, B. (1998). *Dil-kültür bağlantısı*. İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Akbayır, S. (2013). *Cümle ve metin bilgisi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2002). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Akçağ Kitabevi.
- Ardıç, E. ve Altun, A. (2017). Dijital çağın öğreneni. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1, 12-30.
- Arıcı, A. F. (2016). *Çocuk edebiyatı ve kültürü*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aslan, C. (2006). Türk çocuk yazınında çocuk-yetişkin çatışmasının yer aldığı kimi yapıtların incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(2), 193-216.
- Aşık, A. N. (2019). X ve Z kuşağı tüketicilerin yiyecek tercihlerini etkileyen faktörler. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(4), 2599-2611.
- Bayramoğlu, G. (2018). X ve Y kuşağının liderlik davranışı açısından karşılaştırılması. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 18(1), 15-30.
- Belet-Boyacı, D. Ş. ve Özer-Güner, M. (2019). Öğrenmenin geleceği: 21. yüzyıl becerileri perspektifiyle Türkçe dersi öğretim programları. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9(2), 708-738. DOI: 10.18039/ajesi.578170
- Bora, A. ve Arslan, M. A. (2021). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik yönünden incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 10(1), 222-236.
- Büyükışık, E. ve Yazıcı-Okuyan, H. (2020). Nur İçözü'nün çocuk kitaplarındaki kişilerarası çatışmalar ve çatışma çözme süreçleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(8), 3853-3872.
- Canlı, S. ve Aslan, C. (2018). Çetin Öner'in "Gülibik" adlı çocuk kitabının yapısal ve eğitsel ilkeler açısından incelenmesi. *Elementary Education Online*, 17(2), 812-833.
- Coştu, Y. (2009). Toplumsallaşma kavramı üzerine sosyolojik bir değerlendirme. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 9(3), 117-140.
- Cüceloğlu, D. (1991) *Yeniden insan insana*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çelik, E. (2013). Edebiyat eseri toplumun aynasıdır: Edebiyat ve sosyoloji ilişkisi üzerine. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 104, 59-64.
- Demirkaya, H., Akdemir, A., Karaman, E. ve Atan, Ö. (2015) Kuşakların yönetim politikası beklentilerinin araştırılması. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 7(1),186-204.

- Göçer, A. (2012). Dil-kültür ilişkisi ve etkileşimi üzerine. *Türk Dili*, 729, 50-57.
- İşeri, K. (2020). *Sözden yazıya dile gelen metin*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Karip, E. (2000). *Çatışma yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Kaplan, M. (2001). *Nesillerin ruhu*. Ankara: Dergâh Yayınları.
- Kaplan, M. (2002). *Kültür ve dil*. Ankara: Dergâh Yayınları.
- Karagöz, S. (2014). *Çocuk romanlarındaki başkışilerin yaşadıkları çatışmaları çözme yöntemlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karagül, S. ve İnce-Samur, A. Ö. (2017). Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan öykülerdeki karakter özelliklerinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(2), 336-352.
- Kıbrıs, İ. (2002). *Uygulamalı çocuk edebiyatı*. Ankara: Eylül Yayıncılık.
- Kivunja, C. (2015) Exploring the pedagogical meaning and implications of the 4cs “super skills” for the 21st century through bruner’s 5e lenses of knowledge construction to improve pedagogies of the new learning paradigm. *Creative Education*, 6, 224-239.
- Kıran-Eziler, A. ve Kıran, Z. (2003). *Yazınsal okuma süreçleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kupperschmidt, B. R. (2000). Multigeneration employees: strategies for effective management. *HealthCare Manager*, 19(1), 65-76.
- Kunduracı Özkan, H. K. ve Avcı, N. (2020). Türk atasözlerinde çocukluk: göstergebilimsel bir bakış. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(1), 26-47.
- Kyles, D. (2005). Managing your multigenerational workforce. *Strategic Finance*, 87(6), 52.
- Lukens, R. J. (2003) *A critical handbook of children’s literature*. USA: Pearson Education.
- MEB (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1-8. sınıflar)*. Ankara: Millî Eğitim Yayınları.
- Melanlıoğlu, D. (2020). Çocuk edebiyatındaki mülteci kahramanların yaşadıkları çatışmalar üzerine bir inceleme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(2), 665-691.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev. S. Turan). Ankara: Nobel Yayınları.
- Metin, S. ve Kızıldağ, D. (2017). X ve Y kuşaklarının kariyer beklentilerinin farklılaşması: otomotiv sektöründe bir araştırma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(40), 340-363.
- Miles, M. B., Huberman, A. M. ve Saldana, J. (2014). *Qualitative data analysis: A methods sourcebook*. Los Angeles: Sage.
- Moran, B. (1997). *Türk romanına eleştirel bir bakış*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mücevher, M. ve Erdem, R. (2018). X kuşağı akademisyenler ile y kuşağı öğrencilerinin birbirine karşı algıları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 9(22), 60-74.
- Nutku, Ö. (1998). *Drama sanatı*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Oğuzkan, F. (1974). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özdemir, E. (2002) *Eleştirel okuma*. Ankara: Bilgi Yayınevi
- Özdemir, E. (2017). *Yazınsal türler*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

- Partnership for 21st Century Skills (2009). A Framework for Twenty-First Century Learning. <http://www.p21.org/>
- Russell, D. L. (2009). *Literature for children*. USA: Pearson.
- İnce-Samur, A. Ö. ve Arıkan, Y. (2018). Behiç Ak'ın çocuk kitaplarındaki çatışmaların mizah ögesi bakımından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27(1), 165-182.
- Senbir, H. (2004). *Z "Son insan" mı? Z kuşağı ve sonrasına dair düşünceler*. Okuyan Us Yayın.
- Sever, S. (1996). Demokratik kültür bilinci edinimi sürecinde dil ve edebiyat öğretimi. *Dil Dergisi*, 46, 29- 34.
- Sever, S. (2010). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Sever, S. (2013). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Steinberg, L. (2013). *Ergenlik*. (F. Çok, Çev.). Ankara: İmge Yayınları.
- Şimşek, N. D. (2021). Ortaokul Türkçe öğretim programı ve 21. yüzyıl becerileri. S. Aslan & N. D. Şimşek (Ed.). *Türkçe öğretmenin rehberi: öğretim programı içinde* (s. 297-327). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Tekin M. (2015). *Çalışma yaşamında kuşaklar ve işe yönelik tutumların incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Temizkan, M. (2014). *Yaratıcı yazma süreci*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ünal, M. (2017). *Y ve Z kuşaklarının yönetimi*. İstanbul Beta Yayıncılık.
- Yalçın, O., Sökmen, A. B. ve Kulak, H. (2013). Kuşakların temel özellikleri ve hava harp okulu uygulamaları. *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, 12(24), 133-179.
- Kavalcı, Z. (2001). *Çatışma çözme becerileri eğitimi programının üniversite öğrencilerinin çatışma çözme biçimleri üzerindeki etkisi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yakar, Y. M. ve Yılmaz, O. (2015). Beyaz bulut Dergisi'nde yer alan kurgusal metinlerdeki karakterlerin çatışmaları çözme biçimleri. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 57-66.
- Yavuzer, H. (2012) *Eğitim ve gelişim özellikleriyle okul çağı çocuğu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

İnternet Adresi:

URL 1: <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 03.02.2021

Extended Abstract

Communication is one of the basic human needs. Because man is a social being and needs communication with other people in order to live. Conflict and reconciliation are the basis of human communication. Reconciliation means that two or more people meet at the midpoint and create a static situation. Conflict means an environment that is far from compromise. In a nutshell, conflict is a state of argument or quarrel resulting from conflict. This situation should be resolved in a healthy relationship. Because resolving the debate and reaching a compromise are humanitarian situations that continue each other. Conflict and solution situations differ from person to person, from group to group, from society to society. These two situations often come across when a person lives with other people. Because it is inevitable that conflict or conflict will arise between people with different characteristics living together. The resolution of the conflict in social life provides social norms and law. Generally speaking, this is the way people who live together overcome conflicts. However, people do not need them; it tries to solve it within itself. Because people want to live together and compromise. This creates an effort to keep the society alive by creating common values. Thus, culture is formed. However, the human being is a changing entity, this change is constantly experienced over time, under the conditions of the age. Change over time is also seen among people who live a period of life at different times in the same society. People who were young in different eras do not understand with the perspectives shaped by the circumstances. This explains the emergence of the concept of generation difference or generation conflict. It is a known situation that is experienced in every period of life. However, today, with the development of business technology, the difference between generations has become more pronounced. These belts are defined by naming the generations. It is necessary to accept the differences between generations in order to understand the "X, Y, Z" generations as they are known by everyone now. The different perceptions of three generations in communication and the rapidly changing world conditions have created various conflicts. These conflicts are expected to be reflected in literature.

Conflict as a literary term is the conflict situation experienced by the protagonist in fiction. He states that whatever the hero is in a novel or a story, what is told is symbolized human life and is not identical with the real person. The fictionalization of the characters for a certain purpose becomes interesting with the creation of situations that cause the reader to be curious and create conflicts. In children's literature, this situation occurs with the identification that the child establishes with the hero. Situations such as the development of the child, the desire to learn, and the ability to quickly adapt to the age lead to family conflicts. Similar conflict elements are expected between the child reader and the hero of the children's book. In addition, situations such as the position of the book hero and the method of solving conflict will be effective for the child reader. For this reason, it is expected to be edited on the basis of the principle of relativity to the child and suitable for the development of the child reader.

For this purpose, it was aimed to examine the types of conflict and sub-conflict units in two children's literature titles, *Uçurtmam Bulut Şimdi* and *Gökyüzünde Balonlar*, the protagonist's place in conflict and conflict resolution methods and generational conflicts. In this study, basic qualitative research design has been adopted. Aytül Akal's *Gökyüzünde Balonlar* and Sevim Ak's *Uçurtmam Bulut Şimdi* were selected for the sampling method for the study material. The data of the research were collected through document analysis and two children's books were analyzed by descriptive analysis method. Karagöz's (2014) classification was used in the descriptive analysis.

As the general findings of the study, it was determined that the type of conflict the protagonist had with him mostly included in the examined books. Secondly, it is understood that the hero has the most interpersonal conflict. The striking situation as a sub-conflict unit is the type of conflict with family members within the scope of interpersonal conflict.

In the two books examined, it was determined that the position of the hero who resolved the conflict was generally effective. In some stories, it was determined that he played both active and passive roles. Also, in seven stories the hero is passive. It has been determined that the protagonists in active positions resolve the conflict by reasoning. In the stories in which passive heroes take place, it is seen that the conflict is resolved by "running away and accepting what is asked of him".

When two books are examined in terms of examples of generational conflict, it is seen that these examples are more common in the book called *Gökyüzünde Balonlar*. In the book called *Uçurtmam Bulut Şimdi*, it was seen that this rate was low. It is not clear which generation of people the heroes represent in the stories about generation conflicts in *Uçurtmam Bulut Şimdi*. In *Gökyüzünde Balonlar*, it is possible to see heroes reflecting all three generations (X-Y-Z).